

УДК 327(497.2:497.1)“1993“
323(497.1)“1991/1993“
316.48(497.1)“1991/1993“

Др Бисер БАНЧЕВ
Балконолошки институт, Софија

БУГАРСКА И КРИЗА ОКО БИХАЋА 1993. ГОДИНЕ

АПСТРАКТ: *Рад представља покушај да се реконструише случај од почетка 1993, када су две државе – Бугарска и Румунија – биле изложене великом притиску да примене силу против СР Југославије.*

Кључне речи: Санкције УН, ембарго, СР Југославија, Бугарска

Нагло распадање југословенске федерације после 1991. донело је опасност за мир и стабилност целом балканском простору. Неспособност учесника у конфликту да постигну мирно решење проузроковало је мешање такозване „међународне заједнице“. Њени миротворни напори пролазе кроз три фазе: убеђивање, санкције и сила. Прва фаза завршила се неуспехом још у јесен 1991. године. Уследиле су економске санкције. У почетку су биле наложене од Европске заједнице, а потом и потврђене резолуцијама Савета безбедности, постајући тиме обавезне за све чланице УН. Санкције су биле уведене првенствено против бивших југословенских република Србије и Црне Горе, које су у априлу 1992. формирале нову државу Савезну Републику Југославију. Резолуцијом 757, усвојеном 30. маја 1992. године забрањује се сваки извоз или увоз у СРЈ, који није био остварен специјалном дозволом Комитета за санкције УН. Ограничења су пооштрена у новембру 1992. резолуцијом 787, којом се забрањује транзит робе преко Србије и Црне Горе. Посебно се пазило на превоз робе Дунавом. У почетку, механизам за примену санкција није био довољно развијен и доводио је у велика искушења суседне државе СР Југославије, што је проузроковало тензије између њих и међународне организације. За Бугарску је, у вези с тим, карактеристичан случај српских нафтних конвоја по реци Дунав крајем јануара 1993. Сваки конвој се састојао од неколико шлепера и једног брода тегљача. Име првог тегљача „Бихаћ“ постало је назив за инцидент који је детаљно евидентиран

у документацији УН¹, саопштењима информационих агенција и разматран у бугарској скупштини.²

Ембарго УН односило се на забрану доставе нафте за СРЈ, која се у резолуцији 787 налази на списку роба од највећег значаја за успех санкција. Као последица тога, потреба за нафтним дериватима постала је већа, посебно у зимском периоду. Зато се траже слабе тачке где се може пробити ембарго и као такав истиче водени пут Дунавом. Он није био тако добро чуван, као што је на пример јадранска обала у Црној Гори, где од лета 1992. патролирају наоружани бродови НАТО-а и Западноевропског савеза (ЗЕС). Непостојање таквих снага на Дунаву омогућавало је да се превози роба која је била забрањена санкцијама. Обично се унајме бродови који плове под иностраним знамењем и имају фалсификоване дозволе са дестинацијом за Централну Европу. Из за сада непознатих разлога, тај модел је напуштен почетком 1993. године, када је била организована акција великих размера од групе пловила под југословенском заставом. Ка Србији од Украјине, почев од 18. јануара, кренуло је неколико конвоја састављених од потискивача и шлепера. Они стижу 21. јануара до бугарске границе код Силистре. Шлепери овог типа, специјализовани за превоз нафтних деривата, тешко су натоварени о чему сведочи брзина њиховог кретања од 6–8 км/сат. Први конвој од шест баржи води тегљач „Бихаћ“. План пробоја био је детаљно разрађен. Каравани пролазе ноћу поред великих лука, без неопходних светлосних сигнала и крећу се у временском размаку од 24 сата. „Сабласни бродови“ отказују радиовезу са румунским, а после тога и са бугарским властима и не допуштају проверавање товара под ембаргом. Бугарско министарство унутрашњих послова обавестило је 23. јануара Комитет УН за примену санкција против Југославије, југословенско Министарство спољних послова, посматраче ЕЗ и међународну Мисију за помоћ у спровођењу санкција (S A M)³ о првом конвоју. Последња мисија је била састављена од два америчка држављана, који су били смештени на 13. спрату хотела „Рига“ у граду Русе, са погледом према Дунаву и у сталној сателитској вези са амбасадама САД у Букурешту и Софији.

Комитет за санкције УН одржао је ванредну седницу у недељу, 24 јануара, на којој је препоручено да се предузму „све могуће мере“ да се зауставе конвоји. Дипломатским речником то значи дозвола за употребу оружја. Раније тог дана „Бихаћ“ и даље не одговара на позиве и одбија проверавање спровођења ембарга. Патролни брод бугарских пограничних

¹ Документарни архива Уједињених нација доступан је на сајту светске организације: www.un.org;

² Стенографски дневници (СД) XXXVI ОНС, 199 заседание, 19 март 1993, стр. 170.1 и 203 заседание, 26 март 1993, стр. 231.1.

³ S A M – Sanctions Assistance Mission

војски га је пресрео и спровео код Орјахова, али је „Бихаћ“ запретио да ће се дићи у ваздух. Према начелнику граничног прелаза Лом „то је покушај да се провери блокада“. Ситуација се закомпликовала кад је постало јасно да су се југословенски бродови „Велебит“, „Кајмакчалан“ и „Орашац“ са укупно 24 барже, који су заустављени претходног дана у Браили и тобоже почели да се враћају у украјинско пристаниште Рени, окренули код румунског града Галац и запретили да ће дићи у ваздух товар или да ће га пролити у Дунав ако их румунске власти зауставе. Српска штампа уноси додатну тензију, називајући бродове „пловеће бомбе“. Нови конвој са тегљачем „Куманово“ и 12 шлепера полази 25. јануара.

Представници румунске и бугарске пограничне службе сусрећу се у Видину да би договорили заједничке акције за заустављање конвоја. Према бугарском извештају, Румуни су изјавили да немају могућности за заједничку употребу силе. С друге стране, започиње спор између различитих бугарских институција око одговорности у вези са тегљачем „Бихаћ“. На удару су Државна инспекција за пловидбу (ДИК), погранична војска и царина. Према ДИК-у, Србија се с правом позива на чл. 27. Дунавске конвенције од 1948. године према којем бродови који пролазе транзитно не подлежу провери. Бродови се крећу по пловном путу реке који, према конвенцији, представља међународне воде. Бугарске пограничне војске сматрају да нема повреде границе. Шеф русенске царине признаје да је његова служба надлежна за спровођење санкција, али према њему то је дипломатско питање и решиће га бугарска влада. Коментари у бугарској штампи такође су шаролики. „Демократија“ критикује неактивност бугарских власти, а „Дума“ пита зашто амерички посматрачи из УН који се налазе у Русеу ћуте.⁴

Док дебате трају, 26. јануара „Бихаћ“ је после Лома сачекао српски тегљач „Комови“, који се прикључио конвоју и удвостручује његову брзину. Они брзо напуштају Видин и око 17.30 сати улазе у југословенске воде. У међувремену, три друга конвоја стижу до бугарске границе код Силистре, о чему су информисани посматрачи из Европске уније у Бугарској.

Следећи дан – 27. јануар је најкритичнији за бугарске власти. Српски бродови одбијају контакт код градова Русе и Силистре. Бугарско министарство спољних послова је послало ноту Комитету за санкције, која је унесена и у Савет безбедности УН.⁵ У њој стоји да се Срби не потчињавају и да плове реком, где Бугарска нема право да их заустави. Нота се позива и на одбијање румунских граничара да заједнички употребе силу и на недостатак техничких средстава за пограничну и царинску службу. Као решење проблема предлаже се да се по дунавским лукама распореде међународне

⁴ „Демократија“, бр.905/25.1.1993; „Дума“, бр. 19/25.1.1993.

⁵ United Nations Document (UNDOC) S/25182 – 27.1.1993.

мисије за контролу бродова. Подтекст је да они носе одговорност за примену оружја. Ноту сличног садржаја упутила је и Румунија.⁶ Заједнички апел обеју страна је да се обрати већа пажња на конкретне прекршиоце. Без да се именују, поред српске, то се односи и на украјинске власти, на чијој су територији шлепери натоварени.

Реакција међународне заједнице је била неповољна. Објављено је да ће амбасада САД тражити објашњење због чега се не испуњава наређење УН да се искористе „сва средства”. Давање веће предности штампи него дипломатским каналима је показатељ извршеног притиска. Би-Би-Си је известио да се Велика Британија прикључује апелу САД. Под истим притиском је и Румунија. Све се одвија у позадини ескалирајућег развоја рата у БИХ, јер се наговештава неуспех Венс-Овеновог мировног плана. Босански Срби демонстрирају нетрпељив однос према УН. Дискутује се о могућем укидању ембарга на оружје за босанске муслимане, а турски премијер Демирел је само неколико дана раније изјавио да његова држава детаљно разматра план о интервенцији у БиХ.⁷ Активности ЕЗ су отежане и ветом које је ставила Грчка на предстојећи пријем Македоније у УН. Нови председник САД-а Бил Клинтон положио је заклетву 20. јануара, док део његовог тима за спољне послове још није добио одобрење од Сената.⁸ Ствара се осећај временског вакуума, у којем би неки професионални аналитичар могао да препозна као најгору могућу варијанту модел Кипарске кризе из 1974, која се поклапала са оставком америчког председника Никсона. Као потврда тога, 22. јануара Хрватска је обновила ратне операције против српских енклава, које су биле прекинуте пре више од годину дана. Југославија даје свој допринос несигурности овим изазовним кршењем ембарга – првим такве врсте и ставља под сумњу способност УН да наметне санкције уопште. Само тако се може објаснити повратна нервозна реакција западних влада.

Балкан је пред претњом општег рата. Чини се да је потребна само једна искра да би се распламсао пожар. Потешкоће постоје и у унутрашњој политици Бугарске. Влада 67-годишњег Љубена Берова је састављена само три недеље раније. Случај „Бихаћ” је буквално политичка метафора за првих „критичних” 100 дана кабинета, који подржава вишепартијска већина у Народној скупштини Републике Бугарске. Парламентарни одбор за иностране послове већ три месеца нема председника. Због сукоба интереса није изабран ни министар спољних послова, те ту дужност привремено врши премијер.

⁶ UNDOC S/25189 – 27.I.1993

⁷ БТА-МИНФ – 22.I.1993

⁸ Бояджиева, Надя. САЩ и конфликтът в Босна и Херцеговина 1989–1995. Софија: Даниела Убенова. 2000, с. 191 и сл.

Све то мотивише бугарско становиште: Држава чини све што може да се постигне мирним средствима. Беров ову позицију износи пред иностраним новинарима на састанку у Националном дворцу културе у Софији. Уверава их да ће влада проучити све могућности и предузети мере, осим оних који носе опасност од било каквог конфликта. Прес конференција, ипак, није умањила напетост. Конвоји су наставили своје застрашујуће кретање између бугарске и румунске обале, а пронеле су се гласине да је југословенски амбасадор посетио Берова и изнео могуће последице од употребе силе.⁹

Изгледа да је, ипак, међународни притисак имао успеха. Румунско министарство спољних послова саопштава да је информисало амбасаду СРЈ да постоји споразум са Бугарском о заједничкој операцији заустављања шлепера код Видина-Калафата. Бугарски дипломати негирају да је постигнут договор, али не и вођење консултација. Увече тог дана у Софији је одржана ванредна седница владе. Записник седнице и даље се држи у тајности, али је већ следећег дана постало јасно да се разговарало о могућностима да се река Дунав прегради. У току седнице, нешто после 20 сати, техничка сарадница премијера Весела Јосифова јавила се Русеу, Лому и Видину и проверила да ли река може да буде блокирана шлеперима и баржама, који су у власништву речне пловне компаније „Българско Речно Плаване” (БРП). Према речима посланика, оца Стефана Стефанова из Русеа, заменик директор БРП-а је одбио да изврши налог упућен преко телефона. Мало касније, налог је повучен новим телефонским позивом. Пред народним посланицима Беров је потврдио да је наредио својој сарадници да проучи да ли БРП има технички капацитет да блокира српске нафтне конвоје, али такође тврди да није имао озбиљне намере за насилно заустављање, већ каже: „Морали смо да демонстрирамо спремност да испунимо наређења за спровођења ембарга”. Око поноћи конвој брода „Орашац” прелази у српске воде.

Следећег дана, 28. јануара, Љубен Беров је примио амбасадоре САД, Велике Британије и Данске (тренутно ротациони председник ЕЗ). Тема разговора је највљена изјавом портпарола Стејт департмента САД Ричарда Баучера¹⁰: „После седнице Комитета за санкције одржане 24. јануара, на којој се разматрао случај „Бихаћ”, председнику Комитета је било наређено да обавести Софију и Букурешт да употребе сва средства у заустављању шлепера, а САД су саопштиле исто неколико пута пре тог случаја. САД су инсистирале да се резолуцијом УН одобрава употреба силе, док Бугарска и Румунија одбијају да је употребе.” Притиску за употребу силе прикључио се нови амерички председник Бил Клинтон. Према изјави његовог порт-

⁹ Два месеца касније, у Народној скупштини, Беров негира да је одржан такав састанак – (СД) XXXVI ОНС, 203 з., 26 март 1993 – стр. 231.1.

¹⁰ БТА-МИНФ – 28.1.1993.

парола Џорџа Стефанополуса САД су обавестиле Бугарску и Румунију да имају право да употребе силу и да инсистирају да то право искористе. На инсистирање САД, у Савету безбедности УН су у току консултације. У касним вечерњим сатима, председник Савета дао је изјаву са захтевом да Бугарска и Румунија објасне зашто не поштују одредбе резолуције УН.¹¹ Обема државама је поновљено да могу и да су дужни да искористе „сва средства”. Раније тог дана један бугарски и два румунска патролна брода покушала су да зауставе “Велебит”, пратећи га два сата. Потера је прекинута пошто је један од румунских патролних бродова за длаку избегао судар. Додатну узнемиреност стварала су два шлепера у конвоју, која нису носила нафту већ суви товар и била означена црвеним светлима, сигнализацијом за експлозивну материју и муницију.

У својству вршиоца дужности министра за спољне послове, Берова саслушавају два сата у Народној скупштини на затвореној заједничкој седници комисија за националну сигурност и спољну политику. Према речима премијера састанак је показао да води „разумну политику“. Међу коментарима који су уследили било је и критичних примедби, али је позиција владе да се одбије примена силе усаглашена и подржана од стране народних посланика. Она је презентирана и присутним новинарима. Излагање Берова је било далеко и од дипломатског тона: „Врло је лако да се дају савети са хиљаду километара раздаљине. Искористили смо сва могућа средства. Даље једино остаје могућност да се примени сила. Шта више хоће од Бугарске – да почне да потапа бродове? А шта ће даље следити – пуцњава, пожари и проливање нафте у Дунаву. Не терајте нас да започнемо рат. Ако неко жели да направи нешто више, помоћи ћемо му, нек изволи да пошаље „плаве“ и „црне“ шлемове, даћемо му потпуну сарадњу. Без разлике ко ће се умешати: ЕЗ, НАТО или САД, Бугарска ће бити по страни од ратних дејстава.“¹²

Председник Желев је имао мало нијансираније мишљење. Одржо је прес конференцију пре састанка светског економског форума у швајцарском одмаралишту Давос. Он је сматрао да је Бугарска готова да употреби силу за спровођење ембарга, али само у оквирима операције која је координирана и вођена од стране НАТО-а. Беров коментарише хипотезу 29. јануара 1993 г. на националном радију, у емисији “Ми и свет“ на програму Христо Ботев. Он гарантује да у случају операције УН, Бугарска неће учествовати нити с армијом, нити оружјем. Бугарска ће сарађивати са Саветом безбедности УН приликом успостављања контроле, што је дужност наше земље. Контрадикторне изјаве узрокују забринуте реакције у штампи.¹³ Могуће је да се

¹¹ UNDOC S/25190 – 28.I.1993.

¹² „Демократија“, бр.909/29.I.1993.; „Дума“ бр.23/29.I.1993.

¹³ Сабрани у: „Постфактум“, бр. 6/8.II.1993.

у овом случају ради о допунској акцији, при којој Желев покушава да направи бугарску позицију јаснијом за светске лидере који су присутни у Давосу. Пред посланицима Беров тврди: „Не разликујемо се много са Желевим“.¹⁴ Премијер је пре неколико месеци био економски саветник председника.

Са своје стране, Југославија такође врши притисак да јој се омогући слободни пролаз по реци. Министар спољних послова Илија Ђукић 29. јануара индиректно прети Бугарској и Румунији да не заустављају бродове јер ће на њих пасти одговорност за последице. На пример, могло би доћи да затварања бугарске нуклеарне централе у крајдунавском граду Козлодуј. Заштићени претњом каравани настављају да се држе стриктно разрађеног плана. Ујутро, 29. јануара, конвој „Велебит“ пролази поред пограничних ознака. Тегљач „Комови“ помаже заосталим бродовима. Неговом помоћи „Кајмакчалан“ и „Куманово“ улазе у српске воде 30. јануара око 15 сати. Према различитим оценама, Србија добија укупно између 52 и 55 хиљада тона нафтних деривата. Ситуација даје основу председнику Желеву да понови пред радиом „Дојче Веле“ бугарска страховања да региону прети пожар.

Бугарска влада 1. фебруара 1993. усваја становиште као одговор на критику председника Савета безбедности.¹⁵ Истог дана документ је унесен у УН. У документу се оцењује грубо кршења санкција од стране бродова који плове Дунавом под заставом СРЈ и сматра озбиљном претњом за мир и сигурност у региону. Побројане су мере: неуспешан покушај бугарских пограничних власти да уђу у радиовезу за заустављање и проверавање; сазван је ванредни састанак Комитета за санкције УН; информисана је мисија посматрача ЕЗ распоређених дуж границе са бившом Југославијом и мисија ЕЗ/ОЕБС за спровођење санкција и послато саопштење властима СРЈ о дубокој забринутости због провокација српских бродова. Побројаним активностима, бугарска влада сматра да су сва могућа средства за једнострано испуњење резолуције 787 исцрпљена. Страховања Бугарске су да примена силе није уређена резолуцијом и да може да доведе до проширења оружаног конфликта или створи ризик за еколошку катастрофу, која би довела до неопходности затварања нуклеарне централе „Козлодуј“. Бугарска захтева да међународна заједница потражи одговорност оних који директно крше санкције – државе на чијој се територији товари и преко чијих територијалних вода се превози (без именована, реч је о Украјини). Констатујући да су кршења заједничког бугарско-румунског сектора реке, Бугарска предлаже да се у нижем току Дунава распореде једна или неколико сталних мисија посматрача које би то могле да спрече.¹⁶

¹⁴ БТА „Радиотелевизионен монитор“ – 29.И.1993. и (СД) XXXVI ОНС, 199 з., 19 март 1993., стр. 170.1.

¹⁵ Служебен архив на Министерски съвет, протокол N 9/1.И.1993, т. 15.

¹⁶ UNDOC S/25213 – 1.И.1993.

Портпарол владе Рајчо Рајков обавештава медије о декларацији. Принуђен је да коментарише информације о томе да је увече 27. јануара разматрана могућност да се река Дунав прегради. Бугарски новинари су изразили забринутост од могућег мешања земље у југословенски конфликт. Одговор је био да извршна власт дели исто мишљење.

Страховања Бугарске и Румуније од балканског рата постају све већа. У коначној оцени међународне заједнице преовладава основана забринутост да конфликт може да изађе ван територије бивше Југославије. Румунија и Бугарска, упркос ограниченим могућностима, чиме све што могу а САД убрзавају испоруку раније обећаних патролних бродова. Тако је омекшано становиште САД, представљено 2. фебруара од стране америчких посматрача S A M-а, смештених у хотелу Рига.¹⁷ Они присуствују хитно сазваној седници у граду Русе на којој се разматра уједињење стратегија за примену санкција, са учесницима: начелницима русенске и ђурђевске царине, посматрачима ЕЗ и ОЕБС, мисијом УН и амбасадом САД у Бугарској и Румунији. Пре сусрета Вернер Келер, руководилац мисије ЕЗ/ОЕБС за спровођење санкција понавља оцену: „Бугарска и румунска влада исправно нису покушали да на силу зауставе српске нафтне конвоје“.¹⁸ Исто мишљење, да Бугарска не може да заустави сама такве инциденте, дели и белгијски министар спољних послова Вили Клас. Он се извињава бугарском амбасадору за своју изјаву у штампи, коју је дао за време кризе и дипломатски појашњава да она није била упућена против Бугарске, него против пропуштања бродова-нарушилаца.¹⁹ Четвртог фебруара министарство спољних послова посећује мисија посматрача ЕЗ дуж границе са бившом Југославијом. Њен руководилац Александар ван Шале објављује да наилази на искључиво добар однос и сарадњу од стране бугарских власти при испуњењу својих задатака.²⁰

Изјаве имају карактер групног извињења према Бугарској за прекомерни притисак и признања да је притиснута туђом кривицом. Ублажена критика преусмерава пажњу и на друге учеснике у кршењу ембарга. У румунској и бугарској штампи осећа се огорчење што се оптужују само Бугарска и Румунија, а да се заборављају Украјина и Русија.²¹ Румунија директно оптужује Украјину да товари нафту за Србију. Украјинске власти хитно заустављају двадесетак шлепера натоварених нафтним дериватима на њиховој територији, али изјављују да је нафта руска и да бродови имају исправне документе са дестинацијом испоруке товара за Аустрију, Бугарску и бившу Чехословачку.

¹⁷ „Демокрација“, бр.913/3.П.1993.

¹⁸ „Дума“, бр.28/4.П.1993.

¹⁹ БТА- МИНФ – 3.П.1993.

²⁰ „Дума“, бр.29/5.П.1993.

²¹ „Отечествен вестник“, бр.14119/30.П.1993.

То узрокује нову бугарску реакцију. Трећег фебруара бугарске амбасаде уручују идентичне ноте у Москви, Кијеву и Букурешту, а копију УН. Садржај је сасвим кратак: Бугарска не прихвата да одговорност буде пребачена на њу у случајевима кад се бродовима који крше санкције преласком преко територијалних вода других држава, дозвољава да улазе у бугарско-румунски сектор међународног пута на реци Дунав. На бугарској обали не постоји техничка опрема за прераду нафтних товара. Сви улазни документи који су контрадикторни горе наведеном треба да се третирају као неважећи и Бугарска моли да приликом показивања таквих докумената одмах буде обавештена.²²

Нова ситуација омогућава да се изради комплетно бугарско становиште. Оно је усвојено 5. фебруара и послато је у форми вербалне ноте председнику Савета безбедности. Нота тражи тумачење резолуције 787 у вези са неколико конкретних питања – да ли у резолуцији постоји јасан члан за употребу силе и у каквим околностима она треба да се примени? Ако Бугарска предузме једностране акције, какве ће гаранције имати земља за своју сигурност, суверенитет и територијалну целину? У случају еколошке катастрофе, ко носи одговорност и каква је спремност међународне заједнице да пружи помоћ? Бугарска констатује неефективност постојећег механизма и пита какво је становиште Савета безбедности да се дужином бугарске и румунске обале Дунава распореде међународне јединице за обезбеђење спровођења санкција, са мандатом да употребе силу.²³ Одговорност је враћена Уједињеним нацијама.

Међународна заједница прихвата мишљење да механизми за спровођење санкција треба да се усаврше. Током целог месеца фебруара воде се консултације експерата за координацију активности за поштовање спровођења југоембарга из Бугарске, Румуније и Украјине. Учествују и њихове колеге из САД, Немачке, ЕЗ и УН. Као резултат разговора, у априлу САД поклањају Бугарској и Румунији три ненаоружана брза патролна брода, а у мају ЗЕС по предлогу Немачке шаље осам патролних бродова и 300 оружаних полицајаца у Бугарску, Румунију и Мађарску за спровођење санкција на реци Дунав. Фактички су усвојена и испуњена оба бугарска захтева везана за кризу „Бихаћ“. САД шаље патролне бродове као одговор потреби за техничку сарадњу, а предложена међународна мисија је из редова оружаних снага ЗЕС-а. Догађаји који су се одвили годину дана касније у потпуности потврђују и мотиве Бугарске да избегне употребу оружја. Тад је инсценирано киднаповање нафтног конвоја који води бугарски брод „Хан Кубрат“. Он опет путује у правцу Србије. Под претњом да ће се дићи у ваздух, полицијске снаге ЗЕС-а које су у потери за њим решавају да није вредно да ризикују живот и исто тако одбијају да употребе силу.

²² UNDOC S/25235 – 3. II. 1993.

²³ UNDOC S/25263 – 5. II. 1993.

Случај „Бихаћ“ је уникатан по неславној статистици од неколико хиљада регистрованих кршења санкција против Југославије на свим њеним границама. Две државе – Бугарска и Румунија – биле су изложене тоталном притиску да употребе силу. Обе владе успевају да убеду међународну заједницу да такав приступ крије ризик. Њихово становиште постаје део механизма спровођења ембарга и током следеће две и по године није упућен такав захтев ниједном суседу Југославије. Под тим светлом може се објективније оценити понашање бугарске владе. Оптужбе против ње варирају од тога да је неактивна до тога да стреми да употреби силу. Али, она успева да нађе могући баланс и чврсто изјави да земља не може дозволити крајње активности. Одбијање да се предузму крајње активности је њена константна позиција у току целог југоконфликта од 1991–1995. и властити бугарски допринос да се он не прошири.

Summary

Dr Biser Bančev

Bulgaria and the *Bihać* Crisis in 1993

Key words: *UN sanctions, embargo, SR Yugoslavia, Bulgaria*

In 1992 the UN Security Council imposed economic sanctions on the Federal Republic of Yugoslavia. As an important point of the sanctions Yugoslav vessels were forbidden to carry cargoes on the Danube. The system of implementation wasn't very well elaborated and therefore the neighbors of the FRY faced serious hardships in that respect. In late January 1993 several oil convoys under Yugoslav flag organized a big overt action of violation of the Yugoslav embargo. The first convoy was led by the tugboat *Bihać* and that's why the incident became known under that name. The USA and the EU subjected Bulgaria and Romania to total pressure requiring them to use force in order to stop the Yugoslav vessels. The Balkans were threatened by the possibility of spill-over of the Yugoslav conflict. Therefore the governments of the two countries managed to convince the international community of the serious risk for the region inherent in such approach. Their views served as a principle for the implementation and until the Dayton agreement was signed in 1995 no requests of this kind were ever addressed to any of Yugoslavia's neighbors.